

Instytut Pamięci Narodowej

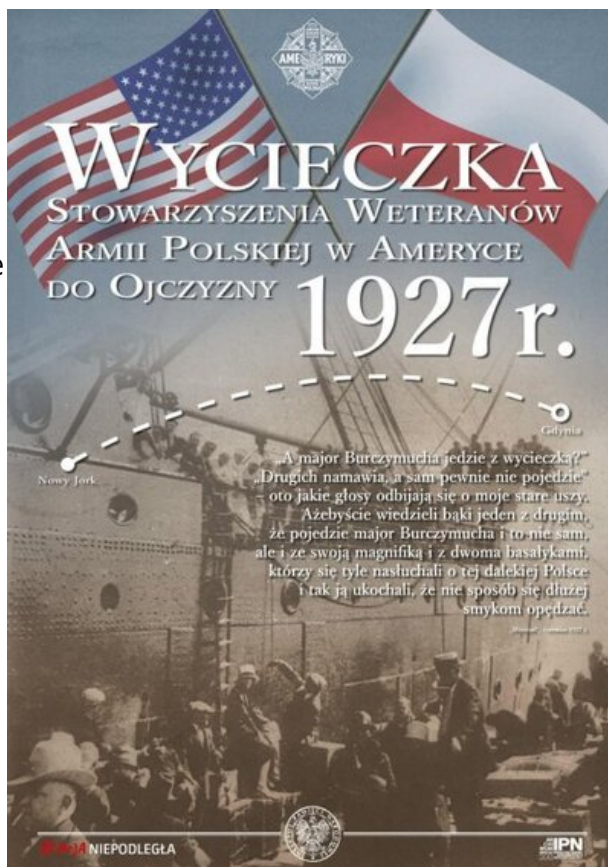
<https://ipn.gov.pl/pl/archiw/dzialalnosc-naukowa-i-edukacyj/wystawy/133577,Wycieczka-Stowarzyszenia-Weteranow-Armii-Polskiej-w-Ameryce-do-Ojczyzny-w-1927-r.html>
20.05.2024, 19:04

Wycieczka Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce do Ojczyzny w 1927 r.

Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce (SWAP) jest najstarszą polską organizacją kombatancką działającą na świecie, istniejącą nieprzerwanie od 1921 roku. Jej geneza wiąże się z ochotniczą służbą przedstawicieli amerykańskiej Polonii w Armii Polskiej we Francji w czasie I wojny światowej. „Błękitna Armia” - nazywana tak od koloru mundurów - powstała w 1917 roku za sprawą gen. Józefa Hallera, a w jej szeregach weszło ok. 20 tys. ochotników z USA i Kanady.

Po zakończeniu działań zbrojnych większość Polaków zza oceanu powróciła do swych rodzinnych domów, gdzie zaczęli tworzyć kluby i związki polskich weteranów. Ich przedstawiciele spotkali się w maju 1921 roku na zjeździe w Cleveland i w następstwie obrad powołali do życia SWAP. Pierwszym prezesem Stowarzyszenia został dr Teofil Starzyński, działacz Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, szef służby medycznej Armii gen. Hallera, a także uczestnik wojny polsko-ukraińskiej o Małopolskę Wschodnią. Ze Stowarzyszeniem współpracowały znane osobistości środowiska emigracyjnego, m.in. światowej sławy pianista, dyplomata i sygnatariusz Traktatu Wersalskiego Ignacy Jan Paderewski.

W początkowym okresie głównym celem działalności SWAP było organizowanie pomocy i opieki dla potrzebujących weteranów walk o niepodległość należących do Stowarzyszenia - byłych polskich żołnierzy, którzy zmagali się z inwalidztwem, chorobami i trudną sytuacją materialną. Stowarzyszenie organizowało zbiórki

pieniężne, prowadziło schroniska oraz tworzyło miejsca pracy dla bezrobotnych. W czasie II Wojny Światowej SWAP wspierało Rząd Polski na emigracji w Londynie i podległe mu Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, a po zakończeniu wojny objęło opieką Polaków, którzy zdecydowali się pozostać poza granicami kraju lub z powodów politycznych pozostawieni byli w kraju bez środków do życia. W latach osiemdziesiątych organizowało pomoc finansową dla „Solidarności”.

Po 1989 roku działalność skupiła się na podtrzymywaniu i kultywowaniu tradycji, historii oraz kultury polskiej w USA i Kanadzie, a także upamiętnianiu w Ojczyźnie wkładu, jaki polscy obywatele mieszkający na stałe w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej włożyli w dzieło odzyskania niepodległości ojczystego kraju.

SWAP zajmuje się również działalnością wydawniczą. Organizacyjnie SWAP dzieli się na okręgi i placówki, działające na terenie USA i Kanady. Siedziba główna Stowarzyszenia mieści się w Domu Weterana Polskiego w Nowym Jorku. Tu również znajduje się archiwum SWAP i powstałe w 1996 roku Muzeum Tradycji Oręża Polskiego.

Wystawa została przygotowana w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – na podstawie scenariusza autorstwa Radosława Pobożego, który także – razem z Maciejem Tańskim – opracował plansze ekspozycyjne.

Wystawa dostępna tylko do pobrania

PLIKI DO POBRANIA

[Wycieczka Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce do Ojczyzny w 1927 r. - katalog \(pdf, 4.22 MB\) 25.03.2020 09:00](#)